

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТА

ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ КОНТРОЛЮ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ГРУП

Корягін В. М., Блавт О. З.

Національний університет «Львівська політехніка»

Прийнято до публікації: 15.09.2017

Опубліковано: 27.09.2017

DOI: 10.17309/tmfv.2017.3.1195

Анотація

Мета дослідження – виявлення та обґрунтування параметрів педагогічних основ контролю у фізичному вихованні студентів СМГ.

Матеріали і методи. Для вирішення поставлених завдань використовувались загально-наукові методи теоретичного рівня: аналіз та синтез, концептуалізація, систематизація й узагальнення.

Результати. За результатами наукового пошуку, встановлено, що як необхідна передумова організації педагогічного процесу фізичного виховання у СМГ, контроль стану психофізичного стану студентів є чинником конкретизації програми занять. Обґрунтовано, що результатом комплексного тестування є визначення інтегральної оцінки рівня психофізичного стану студентів. Остання є прогностичним показником стану здоров'я, й, водночас, індикатором ефективності курсу фізичного виховання у СМГ. З'ясовано, що контроль у цьому процесі розглядають як органічне поєднання процесів тестування й оцінювання, а результатом цих процесів є оцінка. Отож, контроль у фізичному вихованні студентів СМГ повинен функціонувати як інтегрована система, діяльність котрої спрямована на вирішення головного завдання фізичного виховання – забезпечення психофізичної готовності студентів з відхиленнями у стані здоров'я до майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Підсумками дослідження виявлено та обґрунтовано параметри педагогічних основ контролю у фізичному вихованні студентів СМГ. Встановлено, що система контролю студентів з відхиленнями у стані здоров'я являє собою процес тестування, представлений на кшталт комплексу стандартизованих методів вимірювання. Останній, як педагогічний процес, в якому синтезовано процедури тестування й оцінювання, спрямований на забезпечення ефективності педагогічних дій у ході фізичного виховання.

Ключові слова: студент, спеціальна медична група, контроль, фізичне виховання, тестування.

Вступ

Фізичне виховання у спеціальних медичних групах (далі СМГ) здійснюється відповідно до вимог керованих процесів. У цьому разі рішення фахівця (викладача), як керівного суб'єкта, формується на основі всебічної об'єктивної інформації щодо стану студентів в умовах педагогічного процесу. Така інформація слугує об'єктивною підставою оптимізації змісту програм та планів фізичного виховання для досягнення максимально можливого позитивного результату.

Основа забезпечення результативності фізичного виховання – вдосконалення засобів і методів розвитку фізичних здібностей, а також їхнього поточного контролю [Магльований, А.В., Белова, Л.А., Котова, А.В., 1998; Купчінов, Р.І., Глазько, Т.А., 2006; Столярів, В.І., 2015; Іващенко, О.В., Худолій, О.М.,

2016; Anikieiev, D.M., 2015]. В педагогічній практиці забезпечення дієвості контролю за результатами фізичного виховання, розглядається як одна з актуальних проблем. Відтак, значущість розгляду питань педагогічного контролю у фізичному вихованні СМГ обумовлено його теоретичним і практичним значенням для ефективності цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні наукові джерела [Годік, М.А., 1988; Заціорський, В.М., 2006; Купчінов, Р.І., Глазько, Т.А., 2006; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., Безверхня Г.В., 2011; Грибан, Г.П., 2012; Іващенко, О.В., Худолій, О.М., 2016; Корягін, В.М., Блавт, О.З., 2016] стосуються питань керування процесом фізичного виховання на основі результатів контролю. Вивченню різних аспектів контролю у фізичному вихованні, як важливого інструменту, за допомогою якого виконується контроль і проводиться оцінка його ефективності, присвячено значну кількість наукових розвідок [Сергієнко, Л.П., 2001; Ланда, Б.Х.,

2010; Попічев, М.І., 2011; Столяров, В.І., 2015; Іващенко, О.В., 2016; Ivashchenko O., Khudolii O., Yermakova T., Iermakov S., Nosko M., & Nosko Y., 2016].

За повідомленнями [Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006; Ланда, Б.Х., 2010; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня Г.В., 2011], забезпечити виконання функцій контролю можливо тільки тоді, коли воно ґрунтується на цілісному уявленні про загальні положення, структуру, логічну організацію, принципи побудови, форми і способи комплексного педагогічного контролю. Втім, досліджень проблематики контролю у фізичному вихованні СМГ майже не проводилося, за винятком окремих робіт які тільки частково торкаються цих питань [Купчінов, Р.І., & Глазько, Т.А., 2006; Грибан, Г.П., 2012].

Відтак, встановлена значна обмеженість емпіричного матеріалу щодо означених питань у СМГ. Зрештою, специфіка контролю у фізичному вихованні студентів СМГ потребує особливого ретельного розгляду.

Мета дослідження – виявлення та обґрунтування параметрів педагогічних основ контролю у фізичному вихованні студентів СМГ.

Об'єкт дослідження – тестовий контроль у фізичному вихованні студентів СМГ.

Матеріали і методи

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувались загально-наукові методи теоретичного рівня: аналіз та синтез, концептуалізація, систематизація й узагальнення.

Результати дослідження

Контроль у фізичному вихованні, як різновид діяльності фахівця, є необхідним складовим елементом доцільної побудови цього процесу та управління його результативністю. Як керований педагогічний процес, що є основним інструментарієм отримання інформації про стан та ефективність діяльності у фізичному вихованні, контроль розглядається в контексті головного інструменту управління для перевірки адекватності педагогічних впливів у ході фізичного виховання [Годік, М.А., 1988; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016; Корягін, В.М., Блавт, О.З., 2016]. Відтак, квалітативний контроль у фізичному вихованні як цілеспрямована інформаційно-констатуюча, діагностична й рефлексивна взаємодія учасників педагогічного процесу забезпечує його ефективність.

Як необхідна передумова організації педагогічного процесу фізичного виховання у СМГ, контроль стану психофізичного стану студентів є чинником конкретизації програми занять. Відповідно до «Положення про лікарський контроль за особами, які займаються фізичною культурою і спортом» студенти, які займаються за державними програмами фізичного виховання, проходять медичне обстеження за встановленою формою не рідше одного разу протягом одного року. На підставі даних про стан здоров'я і фізичного розвитку їх розподіляють на медичні групи з фізичного виховання [Ланда, Б.Х., 2010; Грибан, Г.П., 2012].

За повідомленнями [Купчінов, Р.І., & Глазько, Т.А., 2006; Столяров, В.І., 2015; Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016], контроль у СМГ характеризується певними особливостями і відрізняється від контролю в основних медичних групах. Зокрема, перед початком занять з новим контингентом студентів СМГ необхідна діагностика на предмет виявлення та оцінювання стану ряду необхідних параметрів, що конкретно характеризують:

- функціональний стан організму, стан патологічного процесу;
- індивідуальний рівень фізичного розвитку;
- інтегральні параметри фізичної підготовленості;
- вмотивованість та індивідуальні установки.

Відтак, отримані дані є підставою конкретизації програми фізкультурних занять.

Підсумками аналізу [Годік, М.А., 1988; Магльований, А.В., Белова, Л.А., & Котова, А.В., 1998; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006; Ланда, Б.Х., 2010; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня, Г.В., 2011; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016; Anikieiev, D.M., 2015; Ivashchenko, O., Khudolii, O., Yermakova, T., Iermakov, S., Nosko M., & Nosko, Y., 2016] встановлено, що ключовими системотворними аспектами системи контролю є: студент СМГ; фахівці (керувальна й контролювальна діяльність викладача фізичного виховання); мета процесу фізичного виховання (поліпшення стану здоров'я, шляхом усунення наявних патологічних відхилень; забезпечення психофізичної готовності студентів до майбутньої професійної діяльності); зміст, форми, методи і засоби його реалізації; методика оцінювання результативності фізичного виховання (інструментарій об'єктивізації кількісних педагогічних вимірювань); відповідне останньому коректування змісту педагогічних впливів.

Ефективність педагогічного контролю у фізичному вихованні забезпечується в цілісному педагогічному процесі, якому притаманні певні закономірності. Основне завдання фахівців у процесі контролю полягає у тому, щоб надати йому перманентного комплексного характеру на основі

взаємозв'язку педагогічного тестування та поглибленої діагностики зрушень, що відбуваються в організмі під час фізичного виховання [Магльований, А.В., Белова, Л.А., & Котова, А.В., 1998; Купчінов, Р.І., & Глазько, Т.А., 2006]. Конкретно комплексність контролю у СМГ виявляється у таких аспектах:

- достеменно визначення сукупності найбільш інформативних діагностичних параметрів, достатніх для контролю у конкретних умовах;
- ретельний відбір з масиву рекомендованих методів контролю найпридатніших у фізичному вихованні студентів СМГ;
- використання діагностичної апаратури;
- використання контрольних випробувань, адаптованих до контингенту СМГ.

Поряд із тим, для поглибленого контролю недостатньо педагогічних методів [Ланда, Б.Х., 2010; Столяров, В.І., 2015]. Відповідно до сучасних уявлень, у фізичному вихованні СМГ, поряд з педагогічним, вважається обов'язковим застосування ще й інших видів контролю. Тому, як зазначають [Купчінов, Р.І., & Глазько, Т.А., 2006; Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016] педагогічний контроль у фізичному вихованні студентів СМГ повинен бути синтезованим із медико-біологічним лікарським контролем.

Отже, проаналізувавши різні погляди на досліджуваний аспект питання, ми схильні долучитися до позиції, що оперативно-поточний різновид контролю є чільним у роботі зі студентами СМГ. Визначено, що у ході оперативно-поточного контролю студентів з відхиленнями у стані здоров'я вирішуються конкретні завдання, основні з яких такі:

- екстрена оцінка передумов виконання запланованих на певне заняття завдань;
- контроль дії спрямованих педагогічних впливів у ході заняття;
- формування загального висновку про якість занять;
- установлення динаміки показників психофізичного стану студентів та зміни у патологічно змінених функціях в інтервалі між заняттями.

Згідно з відомостями теорії і методики фізичної культури [Менхін, Ю.В., 2006; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня Г.В., 2011; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016], існує багато методичних прийомів здійснення такого контролю. У сукупності вони дають змогу органічно інтегрувати оперативно-поточний контроль у зміст і структуру занять. У міру накопичення від заняття до заняття фіксованих даних оперативно-поточного контролю створюються передумови для виявлення загальних тенденцій у процесі занять.

Зрозуміло, що в межах педагогічного контролю неможливо охопити всю багатоплановість параме-

трів, які характеризують динаміку психофізичного стану студентів, найближчі та довготривалі результати впливу фізичного виховання. Як зазначено [Годік, М.А., 1988; Заціорський, В.М., 2006], фахівець формує оцінювальні судження за деяким комплексом інтегративних показників (що дають змогу сформулювати більш-менш узагальнене уявлення), які можна проконтролювати доступними методами в реальних умовах. У всіх видах контролю, в т.ч. й діагностики, для формування судження про стан студента використовують вимірювання або випробування – тести. Втім, за даними [Годік, М.А., 1988; Заціорський, В.М., 2006], не будь-які вимірювання можуть бути використані як тести. Побудова й їхній вибір повинні задовольняти перелік спеціальних вимог, які викладені у педагогічних постулатах теорії тестів та оцінок [Сергієнко, Л.П., 2001; Ланда, Б.Х., 2010].

Відтак, узагальнення вищезазначеної інформації, дає змогу дійти висновку, що система контролю студентів з відхиленнями у стані здоров'я органічно інтегрує в педагогічному елементі медико-біологічного контролю і сформована на кшталт системи тестування, до якого входить комплекс стандартизованих методів вимірювання параметрів, за значенням яких оцінюють рівень їхньої психофізичної готовності та відповідність стандартам у галузі фізичного виховання. Відповідно до даних наукової літератури [Ланда, Б.Х., 2010; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня Г.В., 2011; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016], формами та методами контролю є педагогічні та лікарсько-педагогічні спостереження: контрольні завдання, вправи, тести, експертні оцінки, аналізи тощо.

Згідно педагогічним постулатам теорії тестів [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006], у фізичному вихованні тестування є основою комплексного контролю. Ґрунтовний аналіз поширених сьогодні думок з цього приводу, дає підстави вважати, що тестовий контроль запропоновано розглядати насамперед як допоміжний засіб для планування навчально-оздоровчого процесу фізичного виховання у СМГ. На підставі загальнотеоретичного фундаменту [Менхін, Ю.В., 2006; Столяров, В.І., 2015; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016], обґрунтовуємо, що тести мають контрольню-оцінювальне значення: за результатами їхнього виконання роблять висновки про те, як реалізуються завдання фізичного виховання СМГ; про ефективність застосовуваних засобів і методів, про те, наскільки вдалося впливати (завдяки їхньому застосуванню) на рівень психофізичного стану студентів з відхиленнями у стані здоров'я. Отже, доцільність тестування полягає в отриманні достовірної комплексної інформації, об'єктивної оцінки на всіх етапах фізичного виховання.

Відтак, враховуючи вищевикладене, тестування – один із найдієвіших методів, що застосовуються для оцінювання і контролю параметрів психофізичного стану студентів СМГ. За умови правильної побудови тестового процесу, простоти і доступності тестів досягається: об'єктивність оцінки; оперативність отриманих результатів та їхнього оцінювання, придатність результатів тестового контролю для автоматизованого оброблення та використання статистичних методів, великі евристичні оцінювальні ресурси; конкретність.

Разом з цим, існує думка про те [Грибан, Г.П., 2012], що не має єдиного підходу до управління і контролю у СМГ на основі результатів тестів. Сутність тестування полягає в пошуку «слабкої ланки», усунення якої стає метою подальших занять. Установлено, що тестовий контроль має бути спланований так, щоб він відображав вимоги, визначені специфікою фізкультурної діяльності студентів СМГ, забезпечуючи зворотний зв'язок, давав можливість координувати цей розвиток [Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016].

Тестовий контроль, як чільний чинник та невід'ємна складова фізичного виховання у СМГ, органічно інтегрований у цю систему. На відміну від власне процесу навчання, мета якого – сформувати певний набір рухових умінь та навичок, завданням тестового контролю передусім є визначення та оцінювання рівня їхньої сформованості [Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006; Ланда, Б.Х., 2010].

На підставі вищенаведених фактів можемо припустити, що головною метою тестового контролю у СМГ є управління процесом фізичного виховання студентів з відхиленнями у стані здоров'я на основі оперативного отримання об'єктивних й достовірних даних щодо визначення ефекту педагогічних дій упродовж перебігу навчального процесу та ступеня ефективності досягнення мети курсу. Мету тестового контролю, слід розглядати як поетапне виконання специфічних завдань [Годік, М.А., 1988; Заціорський, В.М., 2006].

Втім, як було зазначено, досліджень по вивченню тестування у СМГ практично не проводилось, з вищесказаного спробуємо зробити висновок, що тестовий контроль у СМГ, як метод педагогічної діагностики, поєднує досягнення таких цілей:

- управлінська: в процесі її реалізації тестові випробування виконують своє безпосереднє призначення – управління процесом фізичного вдосконалення;
- удосконалювальна: будучи органічною частиною фізичних вправ, тестові випробування здійснюють на організм студентів тренувальний вплив;
- контролювальна: суть якої в отриманні кількісних показників оцінювання якості

фізичного виховання й на основі цього формування судження щодо дієвості застосованих педагогічних впливів.

Окреслення функцій педагогічного контролю у СМГ й їхня конкретизація забезпечує цілісність і дієвість всієї системи контролю в цілому. Під функцією педагогічного контролю [Годік, М.А., 1988; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016] розуміють роль, яка визначає вплив контролю на процес фізичного виховання, і яку він грає в залежності від умов і завдань цього процесу на кожному конкретному етапі педагогічного процесу. У зв'язку з цим значимо різноманітність визначених функцій, що, на нашу думку, пояснюється неоднозначністю в розумінні цілей, завдань і сутності контролю як дидактичного поняття. Отож, на основі узагальнення аналітичного матеріалу, обґрунтуємо, що залежно від цілей, функції, які виконує тестовий контроль у фізичному вихованні студентів СМГ, такі:

- діагностична – полягає в отриманні первинної та поточної інформації щодо стану основних параметрів, які контролюються у ході фізичного виховання;
- оцінювальна – на основі отриманих результатів оцінюють ефективність впливу фізкультурних занять курсу фізичного виховання СМГ;
- керувальна – забезпечення “зворотного зв'язку”: можливість прийняття керувальних рішень з урахуванням отриманих результатів на кожному етапі занять;
- прогнозувальна, щодо функціональних можливостей організму, для вирішення завдань відбору, допуску до занять, планування обсягу рухового навантаження, самоконтролю у процесі фізичного вдосконалення;
- організаційна – полягає у реалізації механізмів контролю та планування для формування індивідуальних тренувальних програм, які зосереджуються на виявлених “слабких ланках”;
- мотиваційно-стимулювальна – реалізується через мотивацію та стимулювання, які формуються на основі результатів, отриманих у процесі тестового контролю;
- розвивальна – реалізується у процесі покращання психофізичного стану студентів, розвивається спроможність якісно краще виконувати тестові завдання;
- дослідницька – аналіз результатів тестового контролю дають підстави для здійснення наукових пошуків.

Управління фізичною підготовкою студентів ґрунтується на дослідженні її внутрішньої сфери та аналізу поточного стану і прийнятті на цій основі оперативних коригувальних рішень. Обґрунтова-

но [Сергієнко, Л.П., 2001; Попічев, М.І., 2011], що інструментом у цій справі є вдало підібрана тестова програма. Відтак, підсумовуємо, що наявність динамічної інформації, обробка та аналіз даних контролю стану студентів дають змогу ефективно планувати навчальний процес у СМГ, складаючи якісні навчальні програми.

В основу чинних тестових випробувань, які використовуються у практиці фізичного виховання, покладено рухові завдання [Ланда, Б.Х., 2010]. До прикладу [Годік, М.А., 1988; Заціорський, В.М., 2006], акцентують на тому, що ці завдання повинні чітко відповідати основній вимозі – використанню навантажень, які можна максимально точно та об'єктивно дозувати й оцінити.

Узагальнивши існуючі думки з цього приводу й їхнє зіставлення засвідчує, що призначення тесту – це, передусім перевірка. У контексті нашої розвідки, ми підтримуємо думку [Сергієнко, Л.П., 2001], що тести є елементом системи фізичного виховання й освіти. За повідомленням [Ланда, Б.Х., 2010], тести тоді мають сенс, коли тестові випробування правильно виконують та доцільно інтерпретують.

Тестові випробування побудовані на кшталт системи рухових дій, які дають змогу здійснити контроль, оцінити рівень та з'ясувати міру розвитку досліджуваних параметрів. Результатом комплексного тестування є визначення інтегральної оцінки рівня психофізичного стану студентів. Остання є прогностичним показником стану здоров'я, й, водночас, індикатором ефективності курсу фізичного виховання у СМГ.

Уже розроблено чимало тестів для оцінювання психофізичного стану. Особливо багато їх призначено для контролю рухових здібностей. Як зазначено [Годік, М.А., 1988], тестові навантаження одночасно виконують подвійну функцію. З одного боку, – своє пряме призначення контролю. З іншого, будучи органічною частиною фізичних вправ, здійснюють на організм тренувальний вплив. Усі тестові вимоги, які використовуються для контролю у СМГ, повинні бути спрямовані на досягнення єдиної загальної мети: тест повинен давати якнайточнішу інформацію про досліджувані параметри.

На основі опрацювання науково-методичної літератури із цього питання та результатів тривалих спостережень визначено методичні засади, на яких ґрунтується тестовий контроль у СМГ. Основний методичний підхід до контролю фізичної підготовленості за результатами тестових вимог полягає у використанні комплексу показників. Отримані результати стандартизованих тестових випробувань порівнюють зі шкалами оцінювання й у такий спосіб описують структуру фізичної підготовленості студентів.

Вчені й практики завжди приділяли багато уваги вивченню різних аспектів, пов'язаних із мето-

дикою тестового контролю. У наукових розвідках досліджувались її сутність, принципи її організації, розглядали різні класифікації, вивчали методи, форми, засоби його проведення, розробляли методи планування та організації.

Вивчення спеціальних наукових робіт і публікацій свідчить про доволі детальний розгляд у дослідженнях питання організації тестового контролю у фізичному вихованні. Проблему цього напрямку досліджували автори [Магльований, А.В., Белова, Л.А., & Котова, А.В., 1998; Купчінов, Р.І., Глазько, Т.А., 2006; Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016], у роботах яких відображено саме особливості організації тестового контролю студентів ВНЗ. Відомі науковці [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006], надають великого значення цьому питанню комплексного контролю в процесі фізичного виховання, розглядають основні методичні підходи організації та проведення тестування. Втім, досліджень методики і організації тестового контролю у СМГ фактично не здійснювали.

Отож, ґрунтуючись на загальнотеоретичному фундаменті, обґрунтуємо, що методика тестового контролю студентів СМГ, основана на чільних закономірностях контролю у фізичному вихованні, створює підґрунтя для теоретичних узагальнень. Реалізація цих закономірностей у формі практичних рекомендацій сприяє реалізації загальних теоретичних положень у конкретні дії. Втім, на сьогодні уніфікованої методики тестового контролю для студентів СМГ не існує. Однак, керуючись наявними рекомендаціями, обґрунтуємо, що у СМГ методика тестового контролю повинна забезпечувати:

- мінімальні затрати часу;
- органічний зв'язок кожного тесту зі змістом заняття;
- об'єктивність результатів, оперативність обробки та оцінювання ефекту впливів.

На основі практичного досвіду, результатів експериментальних досліджень та емпіричних знань систематизуємо методичні прийоми, які доцільно використовувати в процесі вибору тестових випробувань для студентів СМГ:

- найбільш важливим й принциповим для вибору тесту є його теоретичне та наукове обґрунтування;
- доцільно підбирати такі тести, які не передбачають виконання кількох рухових завдань одночасно;
- тестові випробування повинні бути природні й доступні до виконання всім студентам з урахуванням наявних відхилень у стані їхнього здоров'я;
- тестові вправи не повинні потребувати складних рухових вмінь, які вимагають тривалого оволодіння;

- дібрані тестові вправи не повинні вимагати складного обладнання та пристосувань та бути порівняно простими за умовами організації та проведення;
- вони повинні давати достатню інформацію про динаміку змін параметрів психофізичного стану студентів;
- тестові випробування повинні бути безпечними у виконанні і не викликати небажаних фізіологічних реакцій в організмі, ураженому хворобою.

У літературі спостерігається значне розходження й в розумінні терміну «засоби контролю». Їхній вибір на тлі викладеного ймовірно слід вважати одним із найбільш важливих аспектів дієвого педагогічного контролю. Певна річ, що складність цього вибору обумовлена тим, що воно детерміноване об'єктивними чинниками. Визначення засобів контролю вважається доволі складною теоретичною й практичною проблемою. На нашу думку, її рішення має міждисциплінарний характер і вимагає залучення знань з галузі фізіології, психології, статистики та інших наук. Загальнодидактичний підхід до дослідження діагностичних методів контролю дозволяє осмислити сутність чинних методик контролю; оцінити ступінь їхньої дієвості, скерувати викладачів на розробку нових методик, або модифікацію існуючих. Втім, безсумнівно, нині необхідний пошук нових засобів тестового контролю, максимально ефективних й економічних за часом й ресурсами.

У цьому аспекті підкреслено [Ланда, Б.Х., 2010], що фахівець повинен усвідомлювати, що за допомогою рухових тестів визначають не стільки потенційні, скільки актуальні, найзначущі параметри. На практиці спеціалісти галузі фізичного виховання рекомендують використовувати тільки ті тести, які є автентичними і забезпечують ефективність програми тестування [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006].

Поряд із тим, не слід вважати всі тести обов'язковими. Фахівець повинен добирати лише ті тести, які йому необхідні й доступні з урахуванням реальних можливостей студентів і наявності технічного забезпечення. Тестові завдання для студентів з відхиленнями у стані здоров'я повинні чітко відповідати основній вимозі – використанню навантажень, які можна бути максимально точно й об'єктивно дозувати та оцінити [Купчінов, Р.І., Глазько, Т.А., 2006; Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016].

Контроль у фізичному вихованні розглядають як органічне поєднання процесів тестування й оцінювання, а результатом цих процесів є оцінка. За повідомленням [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006], педагогічна оцінка результатів тестових вимірювань є завершальним

етапом тестування. Здійснений аналіз, дає змогу дійти висновку, що чільне місце у досягненні ефективності фізичного виховання студентів СМГ займає об'єктивне оцінювання та правильна інтерпретація результатів тестового контролю.

Певні фахівці указують [Ланда, Б.Х., 2010; Попічев, М.І., 2011], що оцінювання є ключовим чинником впливу в фізичному вихованні загалом й, водночас однією із проблем ефективного оволодіння програмним матеріалом. На відміну від інших навчальних предметів ВНЗ, ефективність фізичного виховання у СМГ визначається покращанням стану здоров'я, й, відповідно, якості життя студентів цих груп. Отже, оцінювання результатів фізичного виховання у СМГ має довгострокові наслідки. Поряд із тим постає багато питань щодо ефективності методики оцінювання тестового контролю у СМГ, що вимагає подальших досліджень у цьому керунку.

Вважається [Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016], що основне завдання оцінювання полягає у зіставленні індивідуальних досягнень студентів з модельними характеристиками та порівнянні досягнень різних студентів під час виконання тестового завдання. Зокрема, [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006] висловлюють думку щодо класифікації оцінки так: оцінки стану, навчальні оцінки й кваліфікаційні.

Оцінювання знань, умінь і навичок у педагогіці розглянуто у низці наукових праць [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня Г.В., 2011; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016; Апікієєв, Д.М., 2015;]. Спираючись на дані наукової літератури й зважаючи на особливості контингенту СМГ, вважаємо, що оцінювання результатів тестового контролю студентів цих груп, потребує дотримання певних вимог:

- здійснення індивідуального та диференційованого підходу;
- дотримання теоретико-методичних основ тестування у фізичному вихованні;
- урахування рівня психофізичного стану студентів;
- урахування динаміки їхніх особистих досягнень.

З огляду на дані наукових розвідок, висловлюємо припущення, що ключовим чинником оптимізації методики оцінювання у СМГ є диференційований підхід. Аналіз зарубіжної та вітчизняної літератури показує, що існують різні підходи до цього питання, проте загалом на думку науковців [Менхин, Ю.В., 2006; Ланда, Б.Х., 2010; Попічев, М.І., 2011], упровадження диференційованого підходу є визначальною ланкою та основним компонентом забезпечення достеменності контролю. Саме тому значної ваги набувають питання комплексної

оцінки психофізичного стану студентів з різними відхиленнями у стані здоров'я. Деякі дослідники цього питання [Грибан, Г.П., 2012; Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016] розглядають впровадження диференційованого підходу до оцінювання й аналізу його ефективності з позиції оптимізації тестового контролю у СМГ.

Визначено, що важливими факторами оцінювання не тільки урахування стану здоров'я (діагноз, форма тощо), але й урахування функціонального стану організму та початковий рівень психофізичного стану. Відповідно до концепції, яку прийняли розробники тестів [Годік, М.А., 1988; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006], можна сформулювати ще одну групу вимог, що регламентують систему оцінювання у СМГ: форма оцінювання результатів тестування повинна бути індивідуалізована. Це дає змогу урахувати динаміку особистих досягнень студентів у процесі занять.

Відтак, результати наукових розвідок свідчать про те, що, незважаючи на обмеженість уваги фахівців галузі до питання оцінювання тестового контролю у СМГ. Вважається [Купчінов, Р.І., & Глазько, Т.А., 2006; Ланда, Б.Х., 2010], що забезпечення індивідуалізації оцінки дасть змогу індивідуально визначати оптимальні можливості організму, достеменний вихідний рівень психофізичного стану та його динаміку у ході фізичного виховання.

Питання індивідуального підходу в оцінюванні результатів тестування до тепер не має одноставного вирішення у наукових працях. Втім, беззаперечно, необхідність їхнього визначення пов'язана із суттєвими відмінностями у психофізичному стані студентів СМГ, які зумовлені особливістю їхніх захворювань.

Таким чином, на підставі усього вищевикладеного, обґрунтовуємо, що своєрідність контролю у СМГ, його складність і значні резерви зростання ефективності фізичного виховання, обумовлює необхідність створення нових технологій контролю з позицій даного підходу.

Дискусія

Результати здійсненої наукової розвідки узгоджуються із працями щодо місця контролю й ролі у фізичному вихованні, який є основою своєчасних коригуючих педагогічних впливів [Годік, М.А., 1988; Магльований, А.В., Белова, Л.А., & Котова, А.В., 1998; Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006; Ланда, Б.Х., 2010; Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня Г.В., 2011; Іващенко, О.В., & Худолій, О.М., 2016; Anikieiev, D.M., 2015; Ivashchenko, O., Khudolii, O., Yermakova, T., Iermakov, S., Nosko, M., & Nosko, Y., 2016].

Підсумки дослідження доповнюють дані про педагогічний контроль у фізичному вихованні студентів СМГ [Купчінов, Р.І., & Глазько, Т.А., 2006; Попічев, М.І., 2011; Грибан, Г.П., 2012; Корягін, В.М., & Блавт, О.З., 2016].

Отримані результати доповнюють відомості щодо тестового контролю у фізичному вихованні [Сергієнко, Л.П., 2001; Заціорський, В.М., 2006; Менхін, Ю.В., 2006; Ланда, Б.Х., 2010; Корягін В.М., & Блавт О.З., 2016; Anikieiev, D.M., 2015; Ivashchenko, O., Khudolii, O., Yermakova, T., Iermakov, S., Nosko, M., & Nosko, Y., 2016]. Та конкретизують інформацію щодо останнього в аспекті СМГ.

Висновки

За результатами наукових пошуків виявлено та обґрунтовано параметри педагогічних основ контролю у фізичному вихованні студентів СМГ. З'ясовано, що як необхідна передумова організації педагогічного процесу фізичного виховання СМГ, контроль психофізичного стану студентів є чільним чинником конкретизації програми занять відповідно до їхніх індивідуальних можливостей. Установлено, що система контролю студентів з відхиленнями у стані здоров'я являє собою тестовий моніторинг, представлений на кшталт комплексу стандартизованих методів вимірювання. Специфіка цього процесу полягає у органічній інтеграції елементів педагогічного й медико-біологічного контролю. Останній, як педагогічний процес, в якому синтезовано процедури тестування й оцінювання, спрямований на забезпечення ефективності педагогічних дій.

Тестування, як метод педагогічного контролю у СМГ, спрямоване на реалізацію управлінської, удосконалювальної, контролювальної цілей. Поряд з тим, він виконує такі функції: діагностична, оцінювальна, керувальна, прогнозувальна, організаційна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна й дослідницька. Організація та методика тестування студентів СМГ, як алгоритм для проведення будь-яких націлених дій, ґрунтується на чільних закономірностях контролю у фізичному вихованні. Відтак, забезпечуються мінімальні втрати часу, органічний зв'язок кожного тесту із змістом заняття; об'єктивність результатів, оперативність обробки та оцінки ефекту педагогічних впливів.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

References

1. Блавт, О. (2016). Система контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп : монографія. Л. : Видавництво Львівської політехніки, 512.
2. Грибан, Г.П. (2012). Підвищення якості навчального процесу з фізичного виховання студентів спеціального навчального відділення. *Вісник Житомирського державного університету ім. Ів. Франка*, (63), 105-109.
3. Годик, М.А. (1988). Спортивная метрология. М. : ФиС, 192.
4. Зацюрский, В.М. (2006). Основы спортивной метрологии. М. : ФиС, 188.
5. Іващенко, О.В. (2016). Педагогічний контроль рухової і функціональної підготовленості дівчат 15-16 років. *Теорія та методика фізичного виховання*, (3), 36-50. doi:<https://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.3.1171>
6. Іващенко, О., & Худолій, О. (2016). Методологічні підходи до педагогічного контролю у процесі фізичного виховання дівчат 12-14 років. *Теорія та методика фізичного виховання*, (4), 13-24. doi:<https://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.4.1175>
7. Корягін, В.М. & Блавт, О.З. (2016). Вплив експериментальної технології контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп із респіраторними захворюваннями на їхній морфологічний стан. *Теорія та методика фізичного виховання*, (4), 24-33. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.4.1177>
8. Корягін, В.М., & Блавт, О.З. (2017). Корекція морфологічного стану студентів спеціальних медичних груп із офтальмологічними захворюваннями у процесі реалізації експериментальної технології контролю. *Теорія та методика фізичного виховання*, 17(1), 33-41. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2017.1.1184>
9. Корягін, В.М. & Блавт, О.З. (2016). Педагогічні умови формування рухової компетенції у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп. *Теорія та методика фізичного виховання*, (3), 3-7. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.3.1164>
10. Круцевич, Т.Ю., Воробйов, М.І., & Безверхня Г.В. (2011). Контроль у фізичному вихованні дітей, підлітків і молоді. К. : Олімпійська література, 224.
11. Купчинов, Р.І., & Глазко, Т.А. (2006). Оценка психофизического состояния студентов в учебном процессе по физической культуре. Минск : МГЛУ, 146
12. Ланда, Б.Х. (2010). Мониторинг физического развития и физической подготовленности учащихся. М. : Советский спорт, 271.
13. Магльований, А.В., Белова, Л.А., & Котова, А.В. (1998). Організм і особистість. Діагностика та керування. Л. : Медична газета України, 250.
14. Менхин, Ю.В. (2006). Физическое воспитание : теория, методика, М. : ФиС, 312.
15. Попичев, М.И. (2011). Комплексная диагностика и оценка уровня здоровья студентов. Физическое воспитание студентов, (3), 71-75.
1. Blavt, O. (2016). Systema kontroliu u fizychnomu vykhovanni studentiv spetsialnykh medychnykh hrup : monohrafiia. L. : Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, 512.
2. Hryban, H.P. (2012). Pidvyshchennia yakosti navchalnoho protsesu z fizychnoho vykhovannia studentiv spetsialnoho navchalnoho viddilennia. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu im. Iv. Franka*, (63), 105-109.
3. Hodyk, M.A. (1988). Sportyvnaia metrolohiia. M. : FyS, 192.
4. Zaciorskij, V.M. (2006). Osnovy sportivnoj metrologii. M. : FiS, 188.
5. Ivashchenko, O.V. (2016). Pedahohichni kontrol rukhovoї i funktsionalnoї pidhotovlenosti divchat 15-16 rokiv. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ [Theory and Methods of the Physical Education]*, (3), 36-50. doi:<https://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.3.1171>
6. Ivashchenko, O., & Khudolii, O. (2016). Metodolohichni pidkhody do pedahohichnoho kontroliu u protsesi fizychnoho vykhovannia divchat 12-14 rokiv. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ [Theory and Methods of the Physical Education]*, (4), 13-24. doi:<https://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.4.1175>
7. Koriahin, V.M. & Blavt, O.Z. (2016). Vplyv eksperymentalnoi tekhnolohii kontroliu u fizychnomu vykhovanni studentiv spetsialnykh medychnykh hrup iz respiratornymy zakhvoriuvanniamy na yikhonii morfofunktsionalnyi stan. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ [Theory and Methods of the Physical Education]*, (4), 24-33. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.4.1177>
8. Koriahin, V.M., & Blavt, O.Z. (2017). Korektsiia morfofunktsionalnoho stanu studentiv spetsialnykh medychnykh hrup iz oftalmolohichnymy zakhvoriuvanniamy u protsesi realizatsii eksperymentalnoi tekhnolohii kontroliu. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ [Theory and Methods of the Physical Education]*, 17(1), 33-41. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2017.1.1184>
9. Koriahin, V.M. & Blavt, O.Z. (2016). Pedahohichni umovy formuvannia rukhovoї kompetensii u fizychnomu vykhovanni studentiv spetsialnykh medychnykh hrup. *Teoriâ ta Metodika Fizičnogo Vihovannâ [Theory and Methods of the Physical Education]*, (3), 3-7. doi: <http://dx.doi.org/10.17309/tmfv.2016.3.1164>
10. Krutsevych, T.Yu., Vorobiov, M.I., & Bezverkhnia H.V. (2011). Kontrol u fizychnomu vykhovanni ditei, pidlitkiv i molodi. K. : Olimpiiska literatura, 224.
11. Kupchinov, R.I., & Glaz'ko, T.A. (2006). Ocenka psihofizicheskogo sostoianija studentov v uchebno-m processe po fizicheskoj kul'ture. Minsk : MGLU, 146
12. Landa, B.H. (2010). Monitoring fizicheskogo razvitiia i fizicheskoi podgotovlennosti uchashchihhsja. M. : Sovetskij sport, 271.
13. Mahlovanyi, A.V., Bielova, L.A., & Kotova, A.V. (1998). Orhanizm i osobystist. Diahnostyka ta keruvannia. L. : Medychna hazeta Ukrainy, 250.

16. Сергиенко, Л.П. (2001). Тестування рухових здібностей школярів. К.: Олімпійська література, 439.
17. Столяров, В.И. (2015). Теория и методология современного физического воспитания : состояние разработки и авторская концепция : монография. К. : Олимпийская литература, 704 .
18. Anikieiev, D.M. (2015). Criteria of effectiveness of students' physical education system in higher educational establishments. *Physical education of students*, (5), 3–8. doi: <http://dx.doi.org/10.15561/20755279.2015.0501>
19. Ivashchenko, O.V. (2016). Methodic of pedagogic control of 16–17 years' age girls' motor fitness. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, (5), 26–32. doi:10.15561/18189172.2016.0504
20. Ivashchenko, O., Khudolii, O., Yermakova, T., Iermakov, S., Nosko, M., & Nosko, Y. (2016). Factorial and discriminant analysis as methodological basis of pedagogic control over motor and functional fitness of 14–16 year old girls. *Journal of Physical Education and Sport*, 16(2), 442–451. doi: <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2016.02068>
14. Menhin, Ju.V. (2006). *Fizicheskoe vospitanie : teorija, metodika*, M. : FiS, 312.
15. Popichev, M.I. (2011). *Kompleksnaja diagnostika i ocenka urovnja zdorov'ja studentov*. *Fizicheskoe vospitanie studentov*, (3), 71–75.
16. Serhiienko, L.P. (2001). *Testuvannia rukhovykh zdbnosteiv shkoliariv*. K.: Olimpiiska literatura, 439.
17. Stoljarov, V.I. (2015). *Teorija i metodologija sovremennogo fizicheskogo vospitanija : sostojanie razrabotki i avtorskaja koncepcija : monografija*. K. : Olimpijskaja literatura, 704 .
18. Anikieiev, D.M. (2015). Criteria of effectiveness of students' physical education system in higher educational establishments. *Physical education of students*, (5), 3–8. doi: <http://dx.doi.org/10.15561/20755279.2015.0501>
19. Ivashchenko, O.V. (2016). Methodic of pedagogic control of 16–17 years' age girls' motor fitness. *Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports*, (5), 26–32. doi:10.15561/18189172.2016.0504
20. Ivashchenko, O., Khudolii, O., Yermakova, T., Iermakov, S., Nosko, M., & Nosko, Y. (2016). Factorial and discriminant analysis as methodological basis of pedagogic control over motor and functional fitness of 14–16 year old girls. *Journal of Physical Education and Sport*, 16(2), 442–451. doi: <http://dx.doi.org/10.7752/jpes.2016.02068>

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ КОНТРОЛЯ В ФИЗИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНЫХ МЕДИЦИНСКИХ ГРУПП

Корягин В.М., Блавт О.З.

Национальный университет «Львовска политехника»

Реферат. Статья: 10 с., 20 источников.

Цель исследования – выявление и обоснование параметров педагогических основ контроля в физическом воспитании студентов СМГ.

Материалы и методы. Для решения поставленных задач использовались научные методы теоретического уровня: анализ и синтез, концептуализация, систематизация и обобщение.

Объект исследования – тестовый контроль в физическом воспитании студентов СМГ.

Результаты. По результатам научного поиска, установлено, что как необходимая предпосылка организации педагогического процесса физического воспитания в СМГ, контроль психофизического состояния студентов является фактором конкретизации программы занятий. Обосновано, что результатом комплексного тестирования должно быть определение интегральной оценки уровня психофизического состояния студентов. Будучи прогностическим показателем состояния здоро-

вья, результаты тестирования одновременно служат индикатором эффективности курса физического воспитания в СМГ. Выяснено, что контроль в этом процессе рассматривают как органическое сочетание процессов тестирования и оценивания, а результатом этих процессов является оценка. Итак, контроль в физическом воспитании студентов СМГ должен функционировать как интегрированная система, деятельность которой направлена на решение главной задачи физического воспитания – обеспечение психофизической готовности студентов с отклонениями в состоянии здоровья к будущей профессиональной деятельности.

Выводы. По итогам исследования выявлено и обосновано параметры педагогических основ контроля в физическом воспитании студентов СМГ. Установлено, что система контроля студентов с отклонениями в состоянии здоровья представляет собой процесс тестирования в виде комплекса

стандартизованих методів вимірювання. Останній, як педагогічний процес, в якому синтезовані процедури тестування та оцінювання, спрямований на забезпечення ефективності педагогічних впливів в ході фізичного виховання.

Ключевые слова: студент, спеціальна медична група, контроль, фізичне виховання, тестування.

PEDAGOGICAL PRINCIPLES OF CONTROL IN PHYSICAL EDUCATION OF STUDENTS OF SPECIAL MEDICAL GROUPS

Koriahin V.M., Blavt O.Z.

National University «Lviv Polytechnic»

Report. Article: 10 p., 20 sources.

The research objective is to define and ground the parameters of pedagogical principles of control in physical education of students of special medical groups.

Materials and methods. To achieve the objectives set, the research relied on the following methods: general scientific methods of theoretical level: analysis and synthesis, conceptualization, systematization and generalization.

Results. The results of the scientific research has shown that the control of students' psychophysical state, as a necessary precondition for organizing physical education in special medical groups, is a factor that specifies the training program. The research has proved that the complex testing integrally evaluates the level of students' psychophysical state. The latter is a prognostic health indicator and, at the same time, an indicator of the effectiveness of physical education in special medical groups. The research has found that control in this process is considered an organic combination

of testing and evaluation, the result of which is a grade. Consequently, control in physical education of students of special medical groups should function as an integrated system aimed at solving the main task of physical education — to ensure the psychophysical preparedness of students with health disabilities for their future professional activities.

Conclusions. The research has defined and grounded the parameters of pedagogical principles of control in physical education of students of special medical groups. It has found that the system of controlling students with health disabilities is a testing process presented as a set of standardized measurement methods. The latter is a pedagogical process synthesizing the procedures of testing and evaluation and thus intended to ensure the effectiveness of pedagogical actions in physical education.

Keywords: student, special medical group, control, physical education, testing.

Інформація про авторів:

Корягін Віктор Максимович: ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-1472-4846>; koryahinv@meta.ua; Національний університет «Львівська політехніка»; вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79013, Україна.

Блавт Оксана Зинов'ївна: ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5526-9339>; oksanablavt@ukr.net; Національний університет «Львівська політехніка»; вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 79013, Україна.

Цитуйте статтю як: Корягін, В.М., & Блавт, О.З. (2017). Педагогічні основи контролю у фізичному вихованні студентів спеціальних медичних груп. *Теорія та методика фізичного виховання*, 17 (3), 107–116. doi:10.17309/tmfv.2017.3.1195

Стаття надійшла до редакції: 15.07.2017 р. Прийнята: 15.08.2017 р. Надрукована: 27.09.2017 р.